

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH
Parashat Michpatim – Du 7 au 11 Février 2021

בס"ד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Anigrone

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **la bénédiction à faire sur un aliment qui serait nocif alors que son goût est apprécié**. Par extension nous pourrons connaître la Halah'a pour la Braha des médicaments, avec ou sans goût, ou bien lorsqu'ils font l'objet d'une mixture.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמת בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משקים והם משפיימים. אני משקים לדברי תורה והם משפיימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך

Programme du Dimanche

1) Les aliments nocifs

Comprendre à travers cette Guemarra et les enseignements des Richonim, comment traiter le cas de l'huile d'olive ou de tout aliment nocif.

לה: כיצד מברכין פרק שישי ברכות

קביעותא השתא מיהא "בטלה דעתו אצל כל אדם: גופא אמר רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר יצחק א"ר יוחנן השמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ היכי דמי אילימא דקא שתי ליה (משתה) אוזוקי מזיק ליה דתניא יהשותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש והסך שמן של תרומה משלם את הקרן ומשלם את החומש אלא דקא אכיל ליה על ידי פת אי הכי הויא ליה פת עיקר והוא טפל ותנן "זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה אלא דקא שתי ליה ע"י אניגרון דאמר רבה בר שמואל "אניגרון מיא דסלקא "אנסיגרון מיא

לו. כיצד מברכין פרק שישי ברכות

דכולהו שלקי א"כ "הוה ליה אניגרון עיקר ושמן טפל ותנן זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה הכא במאי עסקינן בחושש בגרונו דתניא "החושש בגרונו לא יערענו בשמן תחלה בשבת אבל נותן שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע פשיטא "מהו דתימא כיון דלרפואה קא מכיין לא לברך עליה כלל קמ"ל יכיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי: קמחא דחיטי רב יהודה אמר בורא

רש"י

דכולהו שלקי. כל מיני ירק שלוק: החושש בגרונו. ונריך למת צו שמן הרבה דהוה ליה שמן עיקר ואניגרון טפל: לא יערענו בשמן. בשבת דמשהי ליה בתוך גרונו ואינו בולעו וכיון דלא בלע ליה מוכחא מילתא דלרפואה הוא וחכמים גזרו על כל רפואות הנכרות משום

שחיקת סמנים שהיא מלאכה: פחלה. כלומר לכתחלה לא יתן השמן בפיו לשם ערעור כי אם לשם בליעה ואם בא להשהותו ישהנו: דאית ליה הנאה מיניה. לצד הרפואה יש לו הנאת אכילה: והלכא וכו' עד

ברכה אחת: אווקי מזיק. לגופיה ואין זו אכילה שטעונה ברכה דגבי ברכה ואכלת כתיב: דסניא. דלאו בר אכילה היא: השופה שמן של תרומה. בשוגג: משלם אם הקרן. כשאר מזיק את חבירו בממונו: ואין משלם חומש. דגבי חומש אכילה כתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה (ויקרא כג) פרט למזיק: ע"י הפת. משום לפתן: ע"י אניגרון. מין מאכל הוא ונותנים לתוכו שמן ושנוי במשנה בכמה מקומות: דאמר רבה בר שמואל. לא אתא הכא אלא לפרושי לן מאי ניהו: מיא דסלקא. מים ששלקו בהן תרדין:

ראבי"ה חלק א - מסכת ברכות סימן צח

והשותה שמן זית בעיניה, כיון דאזוקי מזיק ליה לא מברך כלל עלויה, שאין כאן הנאה. ואם עירב אותו על ידי אניגרון ויש בו שמן זית כל כך שהוא עיקר והחושש בגרונו רגיל לשתותו אף על פי דלרפואה קא שתי ליה כיון דמתהני נמי מיניה מברך בורא פרי העץ, ואם לא חש בגרונו השמן טפל ומברך אמיא דסילקי כי סילקי, אבל טבל בו את הפת הוה ליה פת עיקר ואפי' השמן בעיניה וכן[ד]תנן מברך על העיקר ופותר את הטפילה

הלכות ברכות לריטב"א פרק א אות כא

Optionnel

לא אמרו שמברכין על השמן בששותהו בפני עצמו, שהרי מזיקו ואין מברכין עליו כלל, אלא בששותהו על ידי דברים אחרים שהשמן בהם עיקר, שאילו לא היה השמן עיקר, על העיקר מברכין

שם אות כב

כיצד, דרך בני אדם לתת בירקות שמן ולבשל אותן ופעמים אוכלין אותם דרך מזון ואותה שעה ירקות עיקר ועליהן מברך בורא פרי האדמה ופותר את השמן, ופעמים עושין אותם לרפואה למי שחושש בגרונו ואעפ"כ פעמים שאין נותנין בהם שמן אלא כדרך אכילה וכל שאוכלה לרפואה אוכלה, ועל זה בין בחול בין בשבת מברך על השמן בורא פרי העץ ופותר את השאר, אבל אם נתן בהם שמן הרבה עד שאינן ראויים לאכילה כך, אינו מברך עליהם אלא שהכל, וכן הדין כשמוזג היין במים מרובים מאד שאין דרך לשתותן כך מברך עליהן שהכל

רבינו יונה מסכת ברכות דף כה עמוד א

ואי שתי ל' משתיא באפי נפשיה שאינו מערב לשם שום דבר כלל אזוקי מזקי ליה ואינו מברך עליו כלל שאין זה דרך הנאה שכל דבר שמזיק אין מברכין עליו כלל. מפי מורי הרב נר"ו

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ. ודוקא היכא דחש בגרונו ושתי ליה על ידי אניגרון דהוה ליה שמן עיקר. פי' ודוקא היכא דחש בגרונו דהתם נותן בו שמן מרובה כל כך שהשמן עיקר, ולא דוקא דיהיב ביה כולי האי דנפק מתורת אכילה והוי לרפואה בלחוד, דכל כי

האי גונא אף על גב דמיתנהי מיניה לא מברך עליה אלא שהכל כדמוכח לקמן בגמרא, אלא הכא ודאי בשריבה בו השמן עד כדי שהשמן עיקר וכשלא יצא בו מתורת אכילה ולהכי מברך על השמן ומברך עליו ברכתו הראויה לו, דהא אמרת דבדחזי לאכילה מיירי. ואנגרון הוא מיא דסלקא וכשאדם חושש בגרונו נותן בו שמן מרובה עד כדי שהשמן עיקר, וכשאין אדם חושש בגרונו נותן בו שמן מועט עד כדי דמיא דסלקא עיקר, ואי שתי ליה מברך על העיקר דהיינו מיא דסלקא ומברך שהכל ואידך מיפטר בהדיא, כדמוכח במאי דנפרש לקמן בסייעתא דשמיא דלעולם מברך על העיקר ואידך מיפטר. וכתב רבנו ז"ל אבל היכא דאכיל על ידי הפת, כלומר אפי' יש בו שמן מרובה בכדי שהשמן עיקר לגבי אנגרון הוא ליה פת עיקר, כלומר ושמן ודאי טפלה לגבי[ה] ותנן זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטרי את הטפלה. ואי שתי ליה מישחא בעיניה, אזוקי מזיק ליה ולא בריך, כלומר מפסיד הוא השמן, פי' דלא חזי כלל ואינו אלא מפסידו ובטלה דעתו אצל כל אדם ובהא לא חזי לברוכי

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

Optionnel

השותה שמן זית לבדו הן לרפואה כגון חושש בגרונו הן שלא לרפואה אינו מברך כלל שאין כאן שום הנאה ואדרבה לענין הזנה מיהא מזיק הוא לגוף ויש מפרשים אזוקי מזיק ליה האדם לשמן ר"ל שהוא מפסידו אחר שאינו נהנה ממנו וכן פרשוהו גדולי המפרשים ואם הוא אוכלו בפת או בתבשיל אינו מברך עליו כלל שהרי הפת או התבשיל עיקר ועליו הוא מברך ואם שותהו שלא ברפואה על ידי אנגרון והוא מיץ של סלקא שהיו משימין בו שמן הרבה ויש מפרשים בו המים שנתבשלה הסלקא [...] הרי אנגרון עיקר ומברך על מיץ הסלקא ב"פ האדמה ולא על השמן ואם הוסיף בשמן עד שהיה השמן עיקר אינו מברך כלל שאף האנגרון בטל אצלו ויש חולקים בזו לומר שאף זה אנגרון עיקר ומברך עליו ואם שותהו לרפואה על ידי אנגרון זה ומפני הרפואה הוא מוסיף בו בשמן עד שהשמן עיקר שנמצא עכשיו השמן עיקר ושיש בו הנאת טעם מעט מברך על השמן וברכה שלו ב"פ העץ זו היא שיטתנו בשמועה זו ויש חולקין בה בקצת דברים ואף גאוני הראשונים חלקו בשמן על ידי אנגרון בין חול לשבת שבשבת מברך עליו בורא פרי העץ ובחול אינו מברך עליו ואין אלו דברים של טעם אלא שעיקר הדברים כשיטתנו וכל מה שאמרנו שאינו מברך כלל דוקא ברכת השמן אבל שהכל מברך וכן כתבו גדולי המחברים ויש אומרים שאף שהכל אינו מברך וכן כל מה שנעשה לרפואה אם יש בו הנאת טעם קצת כגון מרקחות הנעשים לחולה מברך על העיקר שבו והרפואות המרות שאין שום הנאה באכילתן אינו מברך כלל ובמים יש אומ' הואיל ואין הנאתן מרובה כל שלרפואה אינו מברך ולי נראה שכל שהחולה שותה לצמאו מברך עליו ואפי' במים

Programme du Lundi

רבי עקיבא איגר מסכת ברכות דף לה עמוד ב

שם אילימא דקשתי ליה משתי אזוקי מזיק ליה (דתני' השותה שמן של תרומה משלם את הקרן מטעם מזיק ואינו משלם את החומש, דכי יאכל כתיב גבי חומש וזהו מזיק). הרצון בזה, דסברא הוא דעל מה שמזיק לגופו ומרצונו ומדעתו מזיק לעצמו לא תקנו לברך עליו, ולתת הודיה להשי"ת, והראי' מתרומה הוא רק על היסוד דשתיית שמן מזיק. ומדברי רש"י ז"ל שכתב וגבי ברכה ואכלת כתיב, וכתב עוד דתניא דלאו בר אכילה הוא, משמע דמפרש דש"ס מדמי כי היכי דמזיק לגופי' אינו בכלל כי יאכל קודש, ה"נ אינו בכלל ואכלת וברכת. ועל פירושו קשיא לי, דהא מבואר בפסחים (דף כ"ד ע"ב) דכל משקין היוצאין מפרי הוי שלא כדרך אכילתן עיין שם, וכיון דחזינן דמברכין על מי פירות שהכל, ע"כ דאף שלא כדרך אכילתן מברך עכ"פ, וכיון שכן מה פרכינן, הא י"ל דאוכל דבר המזיק לו הוי בכלל שלא כדרך אכילתן, ובתרומה דבעי כדרך אכילתו כמ"ש תוס' להדיא פסחים (דף כ"ו ד"ה שאני היכל) מש"ה פטור מחומש, אבל מ"מ ברוכי מברכין עליו, כמו דמברכין על מי פירות ולולי פרש"י היה נראה דזהו מסברא דעל מה שמזיק לגופו לא שייך לברך וליתן שבח והודי' להשי", אלא דהראיה מתרומה הוא על היסוד דשמן אזוקי מזיק. וצ"ע

לבוש אורח חיים סימן רב סעיף ד

שמן זית עיקר ברכתו היא בורא פרי העץ, אלא שכשאדם שותה אותו לבדו כמות שהוא הוא מזיק לאדם, לפיכך אין לברך עליו כששותהו לבדו דהאיך יברך והוא מזיקו, טוב היה לו שלא לשתותו, ואם אכלו עם פת גם כן אין צריך לברך עליו ברכה השייכת לו אלאח מברך (ז) על הפת והפת פוטרו, דהפת עיקר ופותר את הטפל: * הג"ה ועיין לעיל סימן קע"ז סעיף א' ולקמן סימן ר"ב סעיף א': ואם שתאו מעורב עם מי סלקא, והוא שקורין לו אניגרון שאז אינו מזיק, אז הוי דינא הכי, אם הוא חושש בגרונו שזו היא רפואתו והוא שותה אותו לרפואה, אז הוי שמן עיקר רפואתו מברך עליו ברכת השמן שהיא בורא פרי העץ: * הג"ה ועיין לקמן סימן ר"ד סעיף ח': (ח) ואם אינו מתכוין לרפואה אלא לאכילה, הוי ליה אניגרון עיקר שהוא עומד לאכילה ולא השמן, מברך עליו ברכת האניגרון והיא שהכל

Doit-on faire au moins Chéhakol sur un aliment nocif ?

רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

הסוחט פירות והוציא מהן משקין מברך עליהן בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות, חוץ מן הענבים והזיתים שעל היין הוא מברך בורא פרי הגפן ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, ועל השמן בתחלה הוא מברך בורא פרי העץ, במה דברים אמורים שהיה חושש בגרונו ושתה מן השמן עם מי השלקות וכיוצא בהן שהרי נהנה בשתייתו, אבל אם שתה השמן לבדו או שלא היה חושש בגרונו מברך עליו שהכל, שהרי לא נהנה בטעם השמן

כסף משנה הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

ומ"ש שאם שתה השמן לבדו שמברך שהכל. תימה דכיון דאזוקי מזיק אין לברך עליו וכן פירש"י וכך כתב הרי"ף ז"ל ואי שתי ליה משתא אזוקי מזיק ליה ולא מברך עליה וכבר תמה עליו הטור בסימן ר"ב. ורבינו מפרש שלא אמרו אי דשתי ליה אזוקי מזיק אלא לאפוקי מה שאמרו שיברך עליו בורא פרי העץ אבל כיון דאע"ג דאזוקי מזיק נהנה הוא מברך [שהכל]

מעשה רקח הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

ואף דרבינו כתב שהרי לא נהנה בטעם השמן הכוונה שלא נהנה הטעם עצמו אמנם מ"מ **קצת הנאה יש לו** דאל"כ הו"ל ליה לומר שהרי לא נהנה ותו לא ועוד דאם אין לו שום הנאה למה יברך אפילו שהכל ועיין להרב ב"ח סימן ר"ב שהליץ בעד רבינו שחייב לברך שהכל על השמן ועל החומץ דלא כשאר פוסקים משום דמזקי ועיין עליו להרב מג"א שם

אבן האזל הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

ונראה דסובר הרמב"ם דכיון דעכ"פ **יש לו תועלת מכיון ששותה אותו** ואפשר שותה אותו בשביל שיש דברים דשמן מעלי לזה ולכן אף דאזוקי מזיק ליה ואין דרך לשתותו מברך שהכל והוי כמו קמחא דשערי שם ל"ו ע"א ומצאתי שכ"כ הב"ח ופר"ח והחמד משה, והחמד משה הביא ממה דפסק הרמב"ם דכוסס את השעורה פטור מחומש לפי שהזיק את עצמו, ומוכח דאף היכי דמזיק ליה מברך, אכן שם אמר בגמ' קמ"ל כיון דאית ליה הנאה בעי ברוכי, וכאן כתב הרמב"ם שהרי לא נהנה בטעם השמן וצריך לומר דהא דכתב שהרי לא נהנה הוא רק לומר דלא יברך ב"פ העץ משום דלא נהנה כדמתהני אינשי וכמו דכתב הרי"ף דלא רגילי אינשי לספויי קמחא והוי נשתנה לגריעותא לענין זה וכמו שכ' שם בה"ג להדיא אבל כיון ששתה עכ"פ בשביל איזה תועלת חייב לברך

Programme du Mardi

Preuve pour le Rambam

כיצד מברכין פרק שישי ברכות לו.

שהכל והא"ר זירא אמר רב מתנא אמר
שמואל ואקרא חייה וקמחא דשערי מברכינן
עלייהו שהכל נהיה בדברו מאי לאו דחיטי
בורא פרי האדמה לא דחיטי נמי שהכל נהיה
בדברו ולשמעינן דחיטי וכ"ש דשערי אי
אשמעינן דחיטי הוה אמינא ה"מ דחיטי

אבל דשערי לא לברך עליה כלל קמ"ל ומי גרע ממלח וזמית דרתנן על
המלח ועל הזמית אומר שהכל נהיה בדברו אצטריך סד"א מלח וזמית עביד
אינש דשדי לפומיה אבל קמחא דשערי הואיל וקשה לקוקיאני לא לברך
עליה כלל קמ"ל כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי: "קורא רב יהודה

רש"י

הלכך פרי ה"א: מאי לאו. מדאמר
שערי מכלל דס"ל בחטי צפה"א
דחשיב: ומי גרע ממלח וזמית.
והיכי תיסק אדעתין דלא תצעי
ברכה: זמית. שלמיר"א (ב): קוקיאני.
תולעים שבמעיים: דאית ליה הנאה.
באכילה: קורא. כך של דקל.

ב"ח אורח חיים סימן רב

ד ומ"ש בשם הרמב"ם דבשתה שמן לבדו מברך עליו שהכל. טעמו דמפרש הא דקאמר בגמרא אילימא דקשתי
לה מישתי אזוקי מזיק ליה הכי פירושו ואם כן אמאי קאמר רבי יוחנן דמברך עליו בורא פרי העץ אבל הא
פשיטא הוא כיון דנהנה בשעה דקא שתי ליה דצריך לברך שהכל דלא גרע שמן מחומץ דאזוקי נמי מזיק ליה
וצריך לברך עליו שהכל

וכן כתב ה"ר יונה (כח ב ד"ה על) גבי חומץ דלענין ברכה צריך לברך אף על גב דמזיק ליה ומביאו בית יוסף
בסימן ר"ד (עמ' תקיג ד"ה ומ"ש ועל החומץ) והיא דעת הרמב"ם שכתב בפרק ח' (ה"ח) בסתם דעל החומץ
מברך שהכל דמשמע חומץ גמור שאינו מעורב במים דלא כדעת רבינו בסימן ר"ד דאינו מברך כלום על החומץ
אם אינו מעורב במים ולטעמיה אזיל דבשמן נמי אינו מברך כלל אם שותהו בעיניה ואין כך דעת הרמב"ם לא
בשמן ולא בחומץ

ואם תאמר ומאי שנא משקדים המרים דגדולים אין מברך עליהם כלל משום דאזוקי מזיק ליה ויש לומר דשמן
זית שאני דבשעה ששותהו נהנה ממנו אף על גב דמזיק ליה בסוף חייב לברך על מה שנהנה בשעת שתייה מה
שאינו כן בשקדים דכיון דבשעת אכילה אינו נהנה דמרים הם ולבסוף נמי אזוקי מזיק ליה אין מברך כלל והכי
איתא להדיא בגמרא (דף ל"ו א) אקימחא דשערי דקאמר שמואל דמברך שהכל ודחטי נמי שהכל אלא דשערי
איצטריכא ליה מהו דתימא דשערי הואיל וקשה לקוקיאני לא ליברך עליה כלל קא משמע לן כיון דאית ליה
הנאה מיניה בעי ברוכי אלמא אף על גב דאזוקי מזיק ליה לבסוף אפילו הכי כיון דאית ליה הנאה מיניה בשעת
אכילה מברך עליה שהכל ומכאן ראייה לדברי הרמב"ם בחומץ ושמן זית דמברך עליהם שהכל אף על גב דאזוקי
מזיק ליה ודו"ק. ולענין הלכה ספק ברכות להקל ובשמן בעינו אינו מברך עליו כלל

Etudier l'avis de Rabénu Yona et du Roch :

רבינו יונה מסכת ברכות דף כח עמוד ב

על החומץ ועל הנבלות ועל הגובאי אומר שהכל נהיה בדברו פירוש נבלות הפירות שנפלו קודם בישולן וגובאי הוא חגב שיש לו ד' סימני טהרה כדאית' במסכת חולין (דף נט א) וא"ת והיאך מברך על החומץ כלל והא לאו בר אכילה הוא כדאמרינן ביומא (דף פא ב) שאם שתה חומץ ביוה"כ שהוא פטור וכל דבר שאינו ראוי לאכילה קי"ל שאין מברך עליו כלל כגון זנגבילא יבישתא (במכילתין דף לו ב) שאין מברך עליה כלל כיון שאינו חשוב מאכל ביוה"כ שהוא פטור וכל דבר שאינו ראוי לאכילה כדאמרי' לעיל (שם) כס פלפלי ביומא דכפורי פטור ויש לתרץ דגבי חומץ אף על פי שהוא פטור כשיעור רביעית כיון דקי"ל שאם שתה ממנו הרבה חייב מפני שנהנה ממנו בשתיה מרובה לענין ברכה נמי לא יצא מתורת אוכל ולפיכך מברך עליו מיהו נראה דברביעית או פחות מרביעית מברך עליו בתחלה מפני שלא יהנה מן העולם בלא ברכה ואינו מברך לבסוף כיון שאינו חשוב שתיה ביוה"כ אבל ביותר מזה שחשוב שתיה ביוה"כ מברך עליו תחלה וסוף. מפי מורי הרב נר"ו

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן כג

ואם תאמר היכי מברכין על החומץ הא אמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פא) השותה חומץ ביום הכפורים פטור דלית הלכתא כרבי דאמר חומץ משיב את הדעת ולעיל (דף לו ב) גבי פילפלי יבשתא משוינן ברכה ליום הכפורים יש לומר דמיירי(מ) במזוג קצת כדמסיק התם דאז משיב הדעת אי נמי מיירי בחושש בשינוי ונתן חומץ הרבה לתוך מרק ושותהו לרפואה(נ) וחומץ עיקר מכל מקום אגב המרק אית ליה הנאה מיניה ובעי ברוכי כדאמרינן לעיל (שם) גבי שמן זית שנתנו לתוך אניגרון

L'étude aujourd'hui est dédiée Leelouy Nichmat

Berach'a Naomie Sarah bat Hanina Baya

Programme du Mercredi

2. Le cas d'Anigrone

Il ressort de la Guemarra deux cas clairs : lorsqu'on met beaucoup d'huile pour la réfoua, ou peu d'huile et pas pour la Réfoua. Les Poskim ont été en discussion pour les deux cas intermédiaires suivants : beaucoup d'huile et pas pour la Refoua ; peu d'huile et pour la Réfoua

1. Beaucoup d'huile mais pas pour la Réfoua

טור אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב

שמן זית מברכין עליו בפה"ע ומוקמין לה בחושש בגרונו שזו היא רפואתו שנותן שמן (ס"א הרבה) ו(ו) לתוך אניגרונן ובולעו דהשתא הוי ליה שמן עיקר אבל אי אכיל ליה ע"י פת הוה ליה פת עיקר ומברך על העיקר ופוטר הטפלה. ואי שתי ליה בעיניה אזוקי מזיק ליה ולא יברך עליו כלל. ופי' ה"ר יוסף לאו דוקא חושש בגרונו אלא אורחא דמילתא נקט וה"ה נמי אם אינו חושש בגרונו אם נותן שמן הרבה לתוך אניגרונן מברך עליו שהרי נהנה ממנו אבל בה"ג כתב שאין לו לברך אלא אי כייבין ליה חינכיה דמיכין לרפואה ומיתהני מיניה אבל ליכא רפואה אפילו נותן שמן הרבה הוי אניגרונן עיקר ואין לו לברך על השמן וכן כ' הר"ם מרוטנבורק וכ"כ הרמב"ם ז"ל אם שתה אותו לבדו או שלא היה חושש בגרונו מברך עליו שהכל ואין נראה מה שכתב שאם שתה אותו לבדו שיברך עליו דקאמר' בגמרא אי דשתייה בעיניה אזוקי מזיק ליה פי' ולא יברך עליו כלל ו(ו*) יותר נראה סברא ראשונה לברך אף כשאינו חושש דכיון שהוא נהנה למה לא יברך (ז) אדרבה יותר פשוט הוא שצריך לברך עליו כשאינו לרפואה מכשהוא לרפואה

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף לו עמוד א

הכא במאי עסקינן בחושש בגרונו, פי' ואף על גב דבאפי נפשיה אזוקי מזיק כיון דע"י אניגרונן מעלי לרפואה ומעלי לאכילה משתני לעלויא קרינן בי' ומ"מ לענין ברכה כי שתי ליה בשבת על ידי אניגרונן מברך עליה בורא פרי העץ דהא עיקרו שמן אבל אי שתי ליה בחול ע"י אניגרונן לא מברך עליה כלל משום דהוה ליה אניגרונן עיקר ושמן טפלה לו ואינו מברך על השמן אלא על האניגרונן שהוא עיקר ואי שתי ליה באפי נפשי' לא מברך עליה כלל משום דאזוקי מזיק כן כתב רב האי גאון ז"ל, ונראה דלאו דוקא בשבת ובחול דאין הברכות משתנות בשנוי העתים אלא כל ששותהו ע"י אניגרונן ומתכוין בו לרפואה בין בחול בין בשבת מברך עליו בורא פרי העץ דהוי לי' שמן עיקר וכל שאין מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוי לי' אניגרונן עיקר בין בחול בין בשבת ואינו מברך אלא על האניגרונן, ומה שחלק הגאון ז"ל בין שבת לחול נראה לי שדעת הגאון ז"ל שאע"פ שחושש בגרונו אם הוא שותה את השמן ע"י אניגרונן לא מוכחא מילתא דמשום חושש בגרונו שותהו ואדרבה מוכחא איפכא דא"כ למה לי' אניגרונן יערער את השמן לבדו דהא אפשר והוא עדיף לי' טפי אבל בשבת כיון דחושש בגרונו אפילו בסתם דעתו על השמן אלא שאי אפשר לו בערעורו לבדו ומ"מ אפילו בחול אם מתכוין ממש לרפואה מברך עליו דהוא עיקר, והיינו דאוקימנא בחושש בגרונו דאלמא לא משכחת לה לעולם דמברך עליה בורא פרי העץ אלא בחושש

בגרונו הא בנותן לתוך אניגרון שלא מחמת רפואה לא מברך על השמן אלא על האניגרון והא דמייתי ברייתא דחושש בגרונו בשבת לאו למימרא דדוקא בשבת מברך על השמן אלא מלתא בעלמא דקאמר ולומר דפעמים שהשמן הניתן לתוך אניגרון עיקר וכדקתני בברייתא החושש בגרונו נותן שמן לתוך אניגרון ובולע

בית יוסף אורח חיים סימן רב

ומה שכתב רבינו ויותר נראית סברא ראשונה וכו'. כלומר שמה שהסכימו בו בה"ג והר"ם והרמב"ם שאם אינו חושש בגרונו אינו מברך על השמן אינו נראה ויותר נראית סברא ראשונה שהיא סברת ה"ר יוסף שאפילו אינו חושש בגרונו אם נותן שמן הרבה לתוך אניגרון מברך על השמן דכיון שהוא נהנה מן השמן למה לא יברך עליו אדרבה יותר פשוט הוא שצריך לברך עליו מכשהוא לרפואה ומיהו מתוך דברי הרשב"א נתיישב זה שכתב (לו. ד"ה הכא) דכל ששותה על ידי אניגרון ומתכוין בו לרפואה מברך עליו בורא פרי העץ דהוי ליה שמן עיקר וכל שאין מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוי ליה אניגרון עיקר ואינו מברך אלא על האניגרון

Explications de l'avis de Rachi

ביאור הגר"א אורח חיים סימן רב סעיף ד

אם הוא חושש כו'. ערש"י שם ד"ה החושש כו' וכ"ד הר"ר יוסף והטור שאינו תלוי בחושש בגרונו אלא אם נותן בו שמן הרבה או לא אבל דעת בה"ג והרמב"ם והרשב"א וש"ע דלא תליא בהרבה אלא בחושש או לא כפשטא דגמ'

אליה רבה סימן רב

אפשר דס"ל לרש"י כהר" יוסף שכתב הטור דבשמן הרבה לעולם השמן עיקר, או י"ל דכיון דאי אפשר לשתות בלא אניגרון ושותהו משום אניגרון הוי ליה אניגרון עיקר, אי נמי כיון שאין דרך ליתן שמן הרבה אם אינו עושה לרפואה, בטלה דעתו אצל כל אדם כאשר פירשתי

פרי מגדים משבצות זהב סימן רב סעיף ד

ומה שכתב רש"י ברכות ל"ו א' ד"ה החושש בגרונו וצריך שמן הרבה ושמן עיקר צריך לדחוק לענין איסור שבת קאמר דאפילו הכי שרי ומשום הכי ציין כאן ולא בחושש בגרונו

Programme du Jeudi

2. Peu d'huile et pour la Réfoua

ב"ח אורח חיים סימן רב

ונראה דלמסקנא בחושש בגרונו דשמן הוא העיקר לרפואת גרונו אפילו לא נתן באניגרון אלא שמן מועט כמו שהוא הרגילות נמי מברך בורא פרי העץ בין לה"ר יוסף בין לבה"ג ומשום הכי כתב רבינו בתחלה בסתם ומוקים לה בחושש בגרונו שזו היא רפואתו שנותן שמן לתוך אניגרון ובולעו וכו' ולא כתב שנותן שמן הרבה דאפילו בנותן שמן מועט מברך בורא פרי העץ לדברי הכל כדפירשתי אלא דה"ר יוסף כתב דבאינו חושש בגרונו ונתן שמן הרבה מברך גם כן בורא פרי העץ דהשמן הוא העיקר ואינו מברך שהכל אלא בנותן בו שמן מועט כמו שהוא הרגילות דאז אניגרון עיקר

ולבה"ג אין לחלק אלא בין חושש בגרונו לאינו חושש דבאינו חושש אפילו נותן בו שמן הרבה מברך שהכל ובחושש אפילו בנותן שמן מועט כמו שהוא הרגילות מברך בורא פרי העץ וכן כתב הרמב"ם בריש פרק ח' בסתם דבחושש מברך בורא פרי העץ ולא כתב שמן הרבה

והא דתניא החושש בגרונו לא יערענו תחלה בשבת בשמן אבל נותן שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע התם אתא לאורויי רבותא דאפילו בנותן שמן הרבה לא אסרינן ליה בשבת מטעמא דמיחזי כרפואה אבל לענין ברכה אפילו בשמן מועט מברך בורא פרי העץ דכיון דחושש בגרונו השמן הוא העיקר

מגן אברהם סימן רב סעיף ד

שמן עיקר. אפי' השמן הוא מועט (ב"ח) ומיהו ממ"ש הרא"ש סימן ק"ד גבי חומץ משמע דוקא הרבה ואפשר דאורחא דמלתא נקט

אליה רבה סימן רב

ואם נותן בו שמן מעט ושותהו לרפואה כתב הב"ח דלכו"ע מברך בורא פרי העץ, ומוחק תיבת הרבה שכתב הטור ונמשכו אחריו כל האחרונים. ולענ"ד צ"ע דהא בש"ס דף ל"ו [ע"א] פריך אי שתיא ליה ע"י אניגרון א"כ הוי ליה האניגרון עיקר, ומשני הכא במאי עסקינן בחושש בגרונו, פירש"י וצריך לתת בו שמן הרבה דהוי ליה שמן עיקר ואניגרון טפל ע"כ, משמע שהרפואה הוא דווקא ע"י שמן הרבה ולכן הוי ליה שמן עיקר, וכן משמע בתשב"ץ [קטן] סימן שכ"ב

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות ברכת הפירות סימן רב

קו באר הגולה

(טור): ג * גרעיני הפירות אם הם (כג) מתוקים מברך עליהם (ו) [ו] בורא פרי העץ ואם הם (כד) מרים אינו מברך עליהם כלל ו'אם מתקן על ידי האור (כה) מברך עליהם (ז) [ז] שהכל: ד' ששמן זית אם שתאו (כו) כמות שהוא אינו מברך עליו כלל משום (כז) דאזוקי מזיק ליה ואם אכלו (כח) עם פת אינו מברך עליו דפת (ח) [ח] עיקר ומברך על העיקר (כט) ופוטור את הטפילה ו'אם שתאו מעורב (ל) עם מי סלק"א (הנקרא אניגרון) שאז אינו מזיק אדרבה הוא מועיל לגרון * אם הוא חושש בגרונו (לא) הוה

שערי תשובה

ל"ח מ"א: (ו) צפה"ע. מהר"א הלוי נס' גן המלך סי' ל' כתב שמנך צפה"א וכו' צפת תשובת פנים מאירות סי' ק"ה למנך צפה"א או שהכל ע"ש ועיין יד אהרן: (ז) שהכל. א"ל לדברי המחבר שפסק דאם הם מתוקים מנך עליהם בורא פרי העץ ש"מ דהו פרי א"כ כשמתקן ע"י האור נמי לינך צפה"ע כמו גבי שקדים בסעיף ה'. וי"ל דכשהו מרים לאו פרי ינינה משא"כ בשקדים מ"א וכו' בלבוש: (ח) עיקר. ואם מתכוין לרפואה ואוכל רק מעט פת שלא יזיקנו בגרונו מנך על השמן וה"ה אם שותהו עם שאר משקין שקולין אוחס כשאוכלם ינך צפה"א ע"ש ח"ב סימן קמ"ג: [ח] עיקר. ענה"ט ועי' ב"ח וע"ש וי"א וה"א"ר שדעתם שהפת עיקר ועי' ביד אפרים:

באר היטב

א' סי' ק"ה וביד אפרים מ"ש מה: [ו] צפה"ע. עיין עה"ט ועיין במעדני מלך וא"ר בשם מלצשי יו"ט וצפר"ח ואכן העורז ודעת הפר"ח לנך שהכל ובגריי כתב שאף שגן המלך וזה"ע כתבו לנך צפה"א לאפוקי נפשיה מפלוגתא יש לנך שהכל ועיין ביד אפרים מ"ש מה: [ז] שהכל. ענה"ט ועיין בעטרת זקנים בשם הלבוש ועיין בזה"ע ובגריי כתב שדבריו בכלל המ"א והמ"א רמו לדברי הלבוש ע"ש ועיין ביד אפרים מ"ש מה בשם אבודרהם שדעתו גם מה לנך צפה"ע וכבר כתבתי בס"ק שלפני זה אפילו במחוקין יש לנך שהכל. ועיין ביד אפרים דמחוקין דיעבד אם בירך צפה"א או צפה"ע אין לו לחזור ולנך משום ששם צרכה לנטלה משא"כ צמרים ומתקן ע"י האור ע"ש ועיין בשאלת יעב"ץ גרעיני הקאוו"י לאחד ענה"ט ועי' ב"ח וע"ש וי"א וה"א"ר שדעתם שהפת עיקר ועי' ביד אפרים:

ביאור הלכה

זה דהיינו בענינים בעיני דוקא שיראו המלגים מתוכן ובימים משיבא שלש ובחורפין משיבא בן נקודות שחורות והוא אור שמחיל להשחיר וכן כלל מין ומין יש שיעור מיוחד לזה כמבאר ה"ל ברמב"ם פ"ב מהלכות מעשר ע"ש וקודם שהגיעו לשיעור זה אינו מנך רק צפה"א יש סעד לדבריהם מהרמב"ם פ"ה מהלכות שמיטה ופ"ח מהלכות גרנות ע"ש וכבר נשאו ונתנו בזה האחרונים והנה לפי דברי הגר"א והפמ"א מסתברא דאפילו מיתוק צבור לא מהני כיון שאינו משוג פרי קודם שהגיע לעונת המעשרות ולעולם מנך צפה"א"יש לנהוג כן למעשה לכאורה דבה יולא ממ"ג ומ"מ הנוהג כפסק האחרונים שנמשכו אחר השו"ע אין לחמות פירו דיש לו על מי לסמוך אמנם אם לא היו ראויין לאכול רק ע"י הדחק אין לנך צפה"ע רק כששגלן או מתקן צבור וכמו שכתבתי במ"ג בשם הח"א והעוללות אפרים. ודע דלענין פחחים שיעורן לעונת המעשרות אפילו כשהן קטנים ורק משנששו עגולים כמבאר ברמב"ם שם וכו' צה"כ בזה גם הגר"א והפמ"א מודים לדעת השו"ע דמנכרין או עליהם צפה"ע ואם היו ראויין אלו הקטנים לאכול רק ע"י הדחק ומתקן ע"י צשול ג"כ מנך עליהם צפה"ע לכו"ע: * גרעיני הפירות וכו'. עיין מ"ג נמש"כ שהרבה חולקים ע"ז וס"ל דמנך עליהן צפה"א ויש לעיין בהני פרי [שקורין סאפטאלין] שנתוכן נמלא גרעינין כמין שקדים ממש דהיינו קליפה קשה מלמעלה ונתוכה פרי קטנה מחוקה כמין שקדים ממש אי דינו נמי כמין גרעין צלמא או דבה כו"ע מודים דמנך צפה"ע דאין זה כלל גרעין אלא פרי בתוך פרי וגם צדאי כו"ע נטעי להו אדעתא דהכי ועיין בה"ח וי"א: * אם הוא חושש בגרונו וכו'. עיין בפמ"ג שמתקן עם צנין שיתכוין לרפואה או דלמא

הם מתוקים דעדיין אינם עיקר פרי; ג (כג) מתוקים. לאו דוקא (כ) אלא כל שהחין נהנה ממנו במקלח והטעם שמנך צפה"ע משום דהם נמי חלק מחלקי הפרי (כא) והרבה אחרונים חולקים ע"ז וס"ל דאינו מנך צפה"ע דלא הוה כפרי גופא ואינו מנך עליהם (כב) אלא צפה"א וכן הסכמת הגר"א. ואם בירך צפה"ע יאז דיעבד [דרך החיים] ואם אוכל הגרעין אחר שאוכל הפרי מסתברא (כג) דלכו"ע נפטר בצרכת צפה"ע שצירך על הפרי משום דהו טפל לפרי: (כד) מרים. היינו שאינם ראויים לאכול אפילו ע"י הדחק וכנ"ל בסוף ס"ג: (כה) מברך עליהם שהכל. הרבה (כד) אחרונים הקשו ע"ז ודעתיהו דלדעת המחבר דגרעינין הו כפרי גופא א"כ גם צמרים ומתקן ע"י איזה דבר נמי מנך עליהם צפה"ע וכמו גבי שקדים המרים המצויר צמ"ה (כה) ויש מתחילים דאפילו לדעה זו לא עדיפא גרעינין כשקדים גופא שהם עיקר הפרי משא"כ בגרעינין ולהכי אם הם מרים לא מקרי פרי כלל ולא מהני צמה שממתקן אחר"כ מיהו לדינא (כו) אין לזוז מפסק השו"ע דנלא"ה כתבנו מקודם דעת הרבה אחרונים והגר"א מכללם לחלוק על עיקר דינא דמחבר ולדידהו גבי גרעינין מחוקין אינו מנך עליהם לכל היותר רק צפה"א דלאו פרי ינינה וממילא צמרים ומתקן ע"י האור אינו מנך עליהם אלא שהכל: ד (כו) כמות שהוה. בלא מערובות ד"א להחליט כח השמן: (כז) דאזוקי מזיק ליה. ואפילו

משנה ברורה

הם מתוקים דעדיין אינם עיקר פרי; ג (כג) מתוקים. לאו דוקא (כ) אלא כל שהחין נהנה ממנו במקלח והטעם שמנך צפה"ע משום דהם נמי חלק מחלקי הפרי (כא) והרבה אחרונים חולקים ע"ז וס"ל דאינו מנך צפה"ע דלא הוה כפרי גופא ואינו מנך עליהם (כב) אלא צפה"א וכן הסכמת הגר"א. ואם בירך צפה"ע יאז דיעבד [דרך החיים] ואם אוכל הגרעין אחר שאוכל הפרי מסתברא (כג) דלכו"ע נפטר בצרכת צפה"ע שצירך על הפרי משום דהו טפל לפרי: (כד) מרים. היינו שאינם ראויים לאכול אפילו ע"י הדחק וכנ"ל בסוף ס"ג: (כה) מברך עליהם שהכל. הרבה (כד) אחרונים הקשו ע"ז ודעתיהו דלדעת המחבר דגרעינין הו כפרי גופא א"כ גם צמרים ומתקן ע"י איזה דבר נמי מנך עליהם צפה"ע וכמו גבי שקדים המרים המצויר צמ"ה (כה) ויש מתחילים דאפילו לדעה זו לא עדיפא גרעינין כשקדים גופא שהם עיקר הפרי משא"כ בגרעינין ולהכי אם הם מרים לא מקרי פרי כלל ולא מהני צמה שממתקן אחר"כ מיהו לדינא (כו) אין לזוז מפסק השו"ע דנלא"ה כתבנו מקודם דעת הרבה אחרונים והגר"א מכללם לחלוק על עיקר דינא דמחבר ולדידהו גבי גרעינין מחוקין אינו מנך עליהם לכל היותר רק צפה"א דלאו פרי ינינה וממילא צמרים ומתקן ע"י האור אינו מנך עליהם אלא שהכל: ד (כו) כמות שהוה. בלא מערובות ד"א להחליט כח השמן: (כז) דאזוקי מזיק ליה. ואפילו

(כו) חושש בגרונו נמי אינו מנך דשמן כמות שהוא אין נהנה ממנו: (כח) עם פת. פ"י אע"ג דעם פת אינו מזיק ליה השמן ואדרבה נהנה מזה אבל עכ"פ אינו מנך עליו משום דהו"ל פת עיקר ומיפטר בצרכת הפת; (כט) ופוטור את הטפלה. ואפילו היה (כח) שמן הרבה נמי אינו אלא טפל לפת (כט) וכו' באוכל השמן ללפת זו הפת אבל אם אוכל השמן מפני שחושש בגרונו רק אוכל לזה מעט פת כדי שיוכל לאכול השמן עמו ולא יזיקנו בזה מקרי השמן עיקר (ל) ופוטור הפת הטפלה לו וא"כ ליעול ידיו ולנך המוילא (לא) ויש חולקים וס"ל דאף צה"ג הפת עיקר [א"ר ע"ש]: (ל) עם מי סלקא. וה"ה אם עירבו עם איזה (לג) שאר משקה צנין שנהנה מהשמן ע"ז ואינו מייקו: (לא) הו"ל שמן עיקר. דמנך ומרפא את הגרון וכו' דהאניגרון (לג) מרונה על השמן דלא

שער הציון

(כ) פשוט: (כא) אהע"ו ופר"ח ופמ"א וס"א: (כב) פרישה בדעת הרשב"א וכו' צה"ע"ו. וכ"כ הגר"א צמ"ג דעלה וכמו שהעיר במאמר מרדכי שכן מצויר באבודרהם נהדיא לדעת הרשב"א וכ"כ דה"ח ודלא כפר"ח וא"ר בזה וכן צה"ה רע"א מפסק על דבריהם ובעוללות אפרים מייסד דבריהם קמ"ח: (כג) היינו אפילו לדעת הרשב"א דלא הוה כפרי עכ"פ לדידה מתרבי גרעינין בערלה מדהו טפל לפרי וממילא צנינו הלא צמ"מ ק"ל דמנך על העיקר ופוטור הטפל וכן מלאחי כספר שדי חמד בשם איזה פוסקים: (כד) פרישה ופר"ח והגר"א וס"א: (כה) ממ"א וזה"ע ועוד אחרונים: (כו) ש"ע ודה"ח וע"ש בזה"ח שכתב דביעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאז והדין עמו [דלא כשע"ת] אחרי דהרבה ראשונים סברי דעל גרעינין מחוקין צפה"ע ממילא גם צמרים ומתקן צדאי יאז דיעבד וכדעת כמה אחרונים דזה בזה תליא: (כז) כן מוכח ממחבר לקמיה וכן מצויר ברמב"ם נהדיא ע"ש ומה שכתב דמנך עליו שהכל מה פליגי עליו הפוסקים: (כח) ע"ת ופשוט: (כט) מ"א וע"ת והגר"ו: (ל) ומיהו צמחין צמילת הפת גם להשיע רעובו ומחבר דבה לכו"ע הפת עיקר ופוטור השמן וכ"כ הגר"ו: (לא) ב"ח וי"א וס"א וע"ת: (לב) מ"א וס"א וכן מוכח ברמב"ם ע"ש: (לג) ב"ח וע"ת ומ"א והנה צמ"ח מוכח דאפילו נטמן מעט שמן כפי הרגילות שנופטים תמיד צמחין ג"כ הוה העיקר וכן

ליקוטי דברי הרב א: (א) ובשו"ע הרב סעיף ג' כתב השיעורין כהשו"ע. (ומה שכתב בב"ה"ל ולעולם מברך בפה"א דבוה יוצא ממ"ג, יש לעיין מה יעשה בברכה אחרונה באותן שהן מדי המינים, האם יברך בורא ג"ר או מעין שלש לפיכך כתב הרב אין לאכול מהם כשיעור שחייב ברכה אחרונה אלא בתוך הסעודה.) ב' ובשו"ע הרב סעיף ח' פסק כהמחבר דאם הם ראויין לאכילה מברך בורא פרי העץ. ג' ובשו"ע הרב סעיף י' פסק דמברך בפה"ע בלבד. ד' ובשו"ע הרב שם כתב: ב"א בחושש בגרונו ומתכוין לרפואה וכו'.

הלכות ברכת הפירות סימן רב

ליה שמן (ט) [ט] עיקר (לב) ומברך עליו בפה"ע * ואם אינו מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוה ליה (לב) אניגרין (י) [י] עיקר ואינו מברך אלא על האניגרין (יא) [יא] (לד) (שהלל): ה' שקדים המרים כשהם קטנים (לה) מברך בורא פרי העץ גדולים ולא כלום דאזוקי מזקי * וטעמא דמלתא דכשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה ואינה מרה וכשהם גדולים עיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר (לז) * ואם מתקן על ידי האור או דבר אחר (לז) מברך * בורא פרי העץ: ו' יצלף (פי) ללף מין אילן שעליו שלו ראויים לאכילה ויש צעליו כמין ממרים. אצונוט הוא הפרי מהללף וקפריסין הן קליפה שסביב הפרי כקליפות האגוזים (לח) על העלין ועל התמרות (לט) ועל (יג) [יג] הקפריסין (יג) [יג] בורא פרי האדמה ועל האביונות שהם עיקר הפרי בורא פרי העץ: ז' * תמרים (מ) שמיעכן ביד *ועשה מהם עיסה

שערי תשובה

[ט] עיקר. ענה"ט ואין קן דעת הט"ו והא"ר ועי' בד אפרים: [י] עיקר. ענה"ט ועי' טור בשם הר"י יוסף שלא כתב כן והטור כתב שכתבו נלחם והאחרונים חתקו על זה ונלקוטי פרי"ח כתב והני מורה וזל בפשיטות ככנה הר"י יוסף ז"ל ע"ש וביד אפרים שגם בהגהת סמ"ג משמע כהר"ר יוסף אך לאפוקי מפלוגתא י"ל שהכל ע"ש: [יא] שהכל ענה"ט ועי' נאר שכתב בשם הר"ג לנכר צפה"א וע"ש מ"ש למך דברי הש"ע וביד אפרים מ"ש מה: [יג] הקפריסין. ענה"ט ודעת החוס' והר"ש דמנכר צפה"ע אך הטור כתב דמספק י"ל לנכר צפה"א ועיין בשו"ח שאנה אריה סי' כ"ג וביד אפרים מ"ש מה: [יג] צפה"א. ועיין בפני יהושע

ביאור הלכה

אפילו נתחמא הו' מתכוין ע"ש: * וטעמא דמלתא דכשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה וכו'. טעם זה שכתב המחבר בהרבה ראשונים לא נזכר ד"ו של קליפה אלא בפשוטו דהשקדים המרים גופם נקטנותא אינם מרים ונגדלם נעשו מרים [עיין רש"י חולין כ"ה ועירובין כ"ח ופירושו המזנה בהרמב"ם בחולין ע"ן] וכל טעם זה דקליפה לא נזכר רק בתר"י אכן גם לדידיה משמע דשנתגדל נעשה הקליפה נעממה ג"כ מרה ולשון המחבר לא משמע כן ועיקר דלכרי המחבר אמאי לא יצרך על קליפת הגדולים עכ"פ שהכל נגדלו אם לא שנאמר דלהמחבר ג"כ נגדלו הקליפה לא בר אכילה היא כלל מפני שהיא קשה אבל לשונו אינו מדקדק כ"כ לפ"ז: * תמרים שמיעכן ביד וכו'. עיין מ"ב בשם"כ דלהלכה ק"ל וכו' דלף שנתה"ד דקדק מרש"י דטרימא הוא דוקא כשהם כחשים קלת כנר השיב עליו נבי"ם בס"ם ר"ד ע"ש וכן פסק המ"א וא"ר והגר"ו וח"א דאפי' נתמסקו לגמרי אם ניכר נמקלת מהות הפרי לא נשתנית ברכתו ובאמת לבד דעת הרוקח שהוא נמ"א שגומע בשטת הרמב"ם מלאתי עוד כמה ראשונים דקיימי כשיטתיה והוא הערוך בערך טרימא ע"ש וולפי הנראה שמתנו העמיק הרמב"ם דיען וגם העמיקו האור ורוע לדינא וכן הוא ג"כ דעת

ראוין לאכול חיין ונתבשלו דמנכר כשהן מושלשין צפה"ע וכלקמן תמולים או מרים ואינם ראויים לאכילה כלל ומיתקן או ביטלן שמנכר צפה"ע דהלא צאמת פרי הוא אלא שאינו ראוי לאכילה כך לכך מהני מיתוק: ו' (לח) על העלין ועל התמרות. שאינן (מא) חשוין להקרא פרי העץ: (לט) ועל הקפריסין וכו'. משום דאינו עיקר הפרי. ומ"מ (מג) דביעבד אם בירך על הקפריסין צפה"ע יאל. ולענין קליפת פלמערנלי"ן שטובגין דבש יש דעות (מג) בין האחרונים אם לנכר עליהן שהכל או פה"ע ופרי האדמה (מד) יוע"כ יש לנכר עליהן שהכל וביעבד אם בירך פה"ע או פה"א יאל: ז' (מ) שמיעכן ביד

מתרגם: מחרחולנין, ארחדזשעם

שער הציון

משמע בהגר"ו ונאר' כתב דדוקא אם נותן שמן הרבה [אין כוונתו דהרבה יותר מאניגרין אלא ר"ל שיעור מרובה] וכלשון הגרי"מא ולענ"ד דתלוי הדבר אם נותן שיעור כפי מה שמועיל לרפואה או הוא נחשב לעיקר: (לד) ונהר שלום דלא כמעשה רוקח ע"ש ראיותי: (לה) ונפמ"ג משמע שהוא מנזד כט"ו שכתב להמ"א אין לו ראייה מהב"ח לזה ע"ש אמנם נציבור מהר"מ נעטע למרדכי מזדד כהמ"א ע"ש וכן משמע קלת באנדורהם שכתב וז"ל ואם אינו חושש וכו' מנכר על השלקות ופוטור את השמן ואפילו השמן מרובה כיון שאינו ראוי לשמיה אלא ע"י השלקות הו' ליה השלקות עיקר והשמן טפל וכו' ע"ש ומסבירא וזו משמע קלת דאפילו השמן מרובה מהשלקות דינא הכי וז"ע: (לו) אכן כנמה ראשונים והם הנה"ג וריא"ו עניינא דמי שלקות ואנדורהם מוטאר להדיא דגם ככאן ברכתו צפה"א וכסברת הרב מג"א והא"ר הכריע דהיכא דרובא סלקא מנכר צפה"א והיכא דהשמן מרובה אינו מנכר אלא שהכל וכפסק הש"ע וכ"פ המגן גטרים: (לז) רש"י עירובין כ"ח ור"א"ש פ' כ"מ: (לח) הר"א"ש זש"פ וכ"פ הגר"א והגר"ו והפמ"ג כהמחבר ודלא כהא"ר שפוסק שינכר צפה"א: (לט) ל"ח: (מ) פשוט ולא דמי לסי"ב דהל"ה סובר שם [והיובא נמ"א] דלף נמיתוק לא מהני לנכר צפה"ע שאני התם שלא נגמר הפרי משא"כ הכא דליירינן בפרי גמורה דמי משא"כ לשיקדים: (מא) ומ"מ יש לנכר עליהן צפה"א משום דנעטי ליה אינשי גם אדעתא דעלין ותמרות [נגמרא] ועיין נכרי יוסף שכתב דהיוס לא נעטי ליה אינשי כלל אדעתא דעלין ותמרות ויש לנכר עליהן שהכל: (מב) מחושי רע"א משום דלהרבה פוסקים נכתבו צפה"ע ע"ש ועל העלין ותמרות יש לעיין דבר אף לפי מה שפסק המ"א לקמן בריש סימן ר"ו דל דבר שאינו עיקר הפרי יאל דביעבד ברכת פה"ע דשמא אינן כולל פ"ע כלל ונפרט על העלין שהם עלים בעלמא: (מג) דהמ"א והפנים מחירות והמ"א פסקו דיש לנכר עליהן פה"ע והט"ו והנב"י ישע והגר"ו וידד הקטנה והמגן גטרים פסקו דיש לנכר עליהן פה"א והע"ח והא"ר והפמ"ג פסקו דיש לנכר עליהן שהכל: (מד) דה"ח:

הגהות ותיקונים: א) חסר חיבת עליו: ב) בפ"ח:

ליקוטי דברי הרב א) וראה בשו"ע הרב סעיף י'. ב) ובשו"ע הרב סעיף ט' כתב דלכתחילה יברך בורא פרי האדמה שאז יוצא לד"ה, ואם בירך בפה"ע יצא. ג) ובשו"ע הרב סעיף י' כתב: (ולסברא הראשונה אם השמן הוא הרוב אינו מברך כלום מפני שמויק לגופו ואינו נהנה בשתיה זו כלל מפני שהשמן הוא הרוב וספק ברכות להקל). וכו"ז כתב בסוגרים. ובסידור סדר ברכת הנהנין פרק ז' הלכה י"א השמיט דיעה זו. ובשו"ע הרב מסביר סברת המ"א דכל דבר שאין ראוי בלא תערובות משקה הו' ליה המשקה עיקר.